

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Güvenlik Bilimleri Dergisi, Kasım 2025, Cilt:14, Sayı:2, 163-197

doi: 10.28956/gbd.1531153

Gendarmerie and Coast Guard Academy

Institute of Security Sciences

Journal of Security Sciences, Kasım 2025, Volume:14, Issue:2, 163-197

doi: 10.28956/gbd.1531153

Makale Türü ve Başlığı / Article Type and Title

Araştırma / Research Article

COVID-19 Pandemisi ve Kriz Yönetimi İle İlgili Olarak Hazırlanmış Makalelere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz

A Bibliometric Analysis of Articles Prepared on the COVID-19 Pandemic and Crisis Management (2020-2024)

Yazar(lar) / Writer(s)

Ahmet SARNIÇ, Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Türkiye, ahmetsarnic@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8825-5205

Safa ACAR, Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, Türkiye, safaacar@siirt.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9578-0198

Bilgilendirme / Acknowledgement:

-Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar:

-Makalemizde etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.

-Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Bu makale Turnitin tarafından kontrol edilmiştir.

This article was checked by Turnitin.

Makale Geliş Tarihi / First Received : 09.08.2024

Makale Kabul Tarihi / Accepted : 02.12.2025

Atıf Bilgisi / Citation:

Sarnıç A., ve Acar S., (2025). COVID-19 Pandemisi ve Kriz Yönetimi İle İlgili Olarak Hazırlanmış Makalelere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 14(2), ss 163-197. doi:10.28956/gbd.1531153

COVID-19 PANDEMİSİ VE KRİZ YÖNETİMİ İLE İLGİLİ OLARAK HAZIRLANMIŞ MAKALELERE YÖNELİK BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ (2020-2024)

Öz

COVID-19 süreci, Dünya genelinde hızla yayılan ve yaşamı derinden etkileyen bir kriz olarak tarih sahnesine yerini alırken; kriz yönetimi açısından birçok önemli ders ve çıkarımlar sunmuştur. Pandemi, kriz durumlarında iş birliği, bilimsel temelli kararlar, esneklik ve toplumun katılımının önemini vurgulamıştır. Çalışmada, COVID-19 krizi döneminde kriz yönetimi konusunda yapılan akademik yayınlar Scopus akademik veri tabanında taranmıştır. Bu veri tabanında "COVID-19", "pandemi", "kriz yönetimi" ve "sosyal bilimler" gibi kelimeler ile tarama yapılmıştır. Çalışma 2020-2024 yılları arasında kapsamaktadır. Çalışma sonuçları, COVID-19 salgını sırasında kriz yönetimi konusunda yapılan akademik çalışmaların hızla arttığını göstermektedir. Özellikle kriz yönetimi stratejileri, liderlik modelleri, iletişim ve kriz yönetimi süreçlerine odaklanan yayınların sayısında belirgin bir artış tespit edilmiştir. Ayrıca ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan karşılaştırmalı çalışmaların da dikkate değer olduğu görülmüştür. Bu bibliyometrik analiz, COVID-19 krizi döneminde kriz yönetimi alanında yapılan akademik çalışmaların genel bir değerlendirmesini sunmaktadır. Bulgular, kriz yönetimi literatürünün COVID-19 gibi küresel çapta etkili krizlerle başa çıkmak için hızla adapte olduğunu ve bu alandaki araştırmaların önemli bir ivme kazandığını göstermektedir. Gelecekteki araştırmacılar için, COVID-19 krizi sırasında edinilen deneyimlerin ve bulguların daha derinlemesine incelenmesi ve kriz yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi de önemlidir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Kriz Yönetimi, Pandemi, Bibliyometrik Analiz

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF ARTICLES PREPARED ON THE COVID-19 PANDEMIC AND CRISIS MANAGEMENT (2020-2024)

Abstract

As the COVID-19 process took its place on the historical stage as a rapidly spreading crisis affecting life deeply worldwide, it has provided many important lessons and insights in terms of crisis management. The pandemic has emphasized the importance of collaboration, science-based decisions, flexibility, and community involvement in crisis situations. In the study, academic publications on crisis management during the COVID-19 were scanned in the Scopus academic database. Searches were conducted using keywords such as "COVID-19," "pandemic," "crisis management," and "social sciences." The study covers only the year between 2020 and 2024. The results of the study show that academic studies on crisis management rapidly increased during the COVID-19 pandemic. There was a noticeable increase in publications focusing particularly on crisis management strategies, leadership models, communication, and crisis management processes. Additionally, comparative studies conducted at national and international levels were found to be noteworthy. This bibliometric analysis provides an overall evaluation of academic studies in the field of crisis management during the COVID-19. The findings indicate that the crisis management literature quickly adapted to cope with globally impactful crises like COVID-19 and that research in this area gained significant momentum. For future researchers, it is also important to examine the experiences and findings acquired during the COVID-19 crisis more deeply and to develop crisis management strategies.

Keywords: COVID-19, Crisis Management, Pandemic, Bibliometric Analysis

GİRİŞ

COVID-19 süreci, Dünya genelinde hızla yayılan ve yaşamı derinden etkileyen bir kriz olarak tarih sahnesine yerini almıştır. 2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan bu yeni koronavirüs, kısa sürede dünyanın dört bir yanına yayılarak küresel bir sağlık krizine dönüştü. Pandeminin etkileri sadece sağlık alanında değil, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutlarda da derin izler bıraktı. Pandemi karşısında kriz yönetimi, hükümetlerin, sağlık sistemlerinin, bilim insanlarının ve toplumun birlikte hareket etmesini gerektirdi. Ancak her ülkenin krize yanıtı farklılık gösterdi. Bazı ülkeler karantina uygulamaları, kısıtlamalar, test ve takip sistemleri ile hızla ve etkili bir şekilde harekete geçerken bazıları ise karşılaşılan krize tepki vermede zorluklar yaşadı.

COVID-19 pandemisi, modern dünyanın karşılaştığı en büyük sağlık krizlerinden biri olarak tarihe geçti. Bu pandemi sadece sağlık sistemlerini değil aynı zamanda ekonomileri, sosyal yapıları ve küresel ilişkileri derinden etkiledi. Kriz yönetimi açısından, COVID-19'un etkisi önceden görülmemiş zorluklar ve karmaşıklıklar ortaya çıkardı. Pandeminin kriz yönetimine etkisi, birçok farklı boyutta hissedildi. İlk olarak COVID-19'un hızla yayılması ve potansiyel olarak ölümcül olması, liderleri ve kriz yöneticilerini hızlı ve etkili önlemler almaya zorladı. Ancak bilinmeyen bir düşmanla karşı karşıya olmanın getirdiği belirsizlik, karar alma sürecini karmaşıklaştırdı. Bunun yanı sıra pandemi sürecinde bilim ve veriye dayalı kararlar alma gerekliliği ön plana çıktı. Liderler, sağlık uzmanlarının önerilerine ve epidemiyolojik verilere dayanarak politikalar belirlemek zorunda kaldılar. Ancak bilimsel belirsizlik ve değişen veri setleri, karar alma sürecini zorlaştırdı ve politika oluşturucuları arasında bazı anlaşmazlıklara neden oldu.

COVID-19 ayrıca toplumların krize tepkisi ve katılımı üzerinde de önemli bir etkiye sahipti. Özellikle, halkın krizle ilgili bilgilendirilmesi, önlemlere uyum ve toplum desteği, kriz yönetiminin başarısı için kritik öneme sahipti. Kriz yönetimi aynı zamanda etkili bir iletişimi de içerir. Sağlık otoriteleri, hükümetler ve bilim insanları, halkı doğru bilgilendirme ve koruyucu önlemleri uygulama konusunda teşvik etme konusunda önemli bir rol oynadılar. Ancak bilgi kirliliği ve yanlış bilgilendirme de önemli bir sorun olarak ortaya çıktı ve krizin yönetimini zorlaştırdı. COVID-19 pandemisi, kriz yönetimi açısından birçok önemli ders ve çıkarımlar sunmuştur. Pandemi; kriz durumlarında iş birliği, bilimsel temelli kararlar, esneklik ve toplumun katılımının önemini vurgulamıştır. Gelecekte benzer krizlere karşı hazırlıklı olmak için bu derslerin dikkate alınması önemlidir COVID-

19 salgını, tarihte eşi benzeri görülmemiş bir krize yol açmış ve dünya genelinde kriz yönetimi literatüründe önemli bir odak noktası haline gelmiştir.

1. KRİZ YÖNETİMİ

Küreselleşme sürecinde örgütlerin amaçlarını gerçekleştirebilmeleri ve yaşamlarını sürdürebilmeleri, bir yandan içinde bulundukları çevreye uyum sağlayabilmelerine ve kendi davranışlarını çevrenin istek ve beklentileri doğrultusunda biçimlendirilmesine, diğer bir yandan da yapısındaki alt sistemlerin etkileşimlerini düzenlemelerine bağlıdır. Örgütsel çevre sürekli değişmekte, çevresel etkilere karşı gerekli önlemleri almayan ve denge sağlamayan örgütlere karşı tehlikeler yaratmaktadır. Örgütlerin başarıları büyük oranda bu söz konusu tehlikeleri öngörüp değerlendirebilmelerine bağlıdır. Yıkıcı etkilerinden dolayı yöneticilerin krizi aşma becerileri örgüt açısından yaşamsal öneme sahiptir (Akgemci, 2015: s. 462).

Örgütlerin karşılaştıkları olağan durumların her geçen gün azaldığı ve örgüt yöneticilerinin olağanüstü durumlara karşı sürekli mücadele vermek zorunda kaldıkları görülmektedir. Kriz kelime anlamı itibarıyla "birdenbire ortaya çıkan kötüye gidiş yönündeki gelişmeler ve tehlikeli an", " içinden çıkılması zor durum" olarak karşılık bulmaktadır. İşletme yönetimi açısından ise krizin genel kabul görmüş tanımını yapmak oldukça zordur (Apuhan, 1997: s. 30).

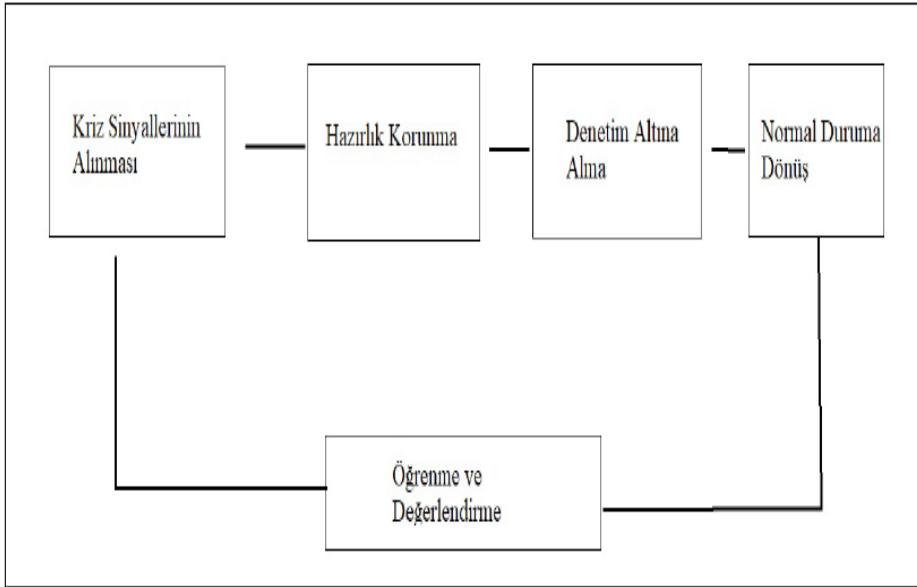
Bir örgütün belirlemiş olduğu hedeflerine ulaşma fırsatları ile söz konusu hedeflere ulaşabilmesinde kabiliyetlerinin tamamını kullanmasına engel olabilecek unsur ve tehditleri yansıtan bir kavram olan kriz, önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde kriz nedenlerinin çevresel (örgüt dışı) ve örgütsel (örgüt içi) etmenler olarak ikiye ayrıldığı görülmekle birlikte (Demirtaş, 2000: 563) örgütlerin krizlerden etkilenmelerinin bazı sebepleri aşağıda açıklandığı gibidir (Tüz, 2001; Aydemir & Demirci, 2005):

- Etkin bir liderin olmaması,
- Örgütün sahip olduğu finansal kaynakların doğru bir şekilde yönetilememesi,
- Modern yönetim tekniklerinden faydalanılmaması ya da örgütün kendisi ile alakalı hatalar,
- Örgütün en uygun büyüklükten uzaklaşması,
- Aşırı merkeziyetçi yönetim yapısı,
- Doğal afetler,
- Örgütlerin faaliyette bulundukları ülke ekonomisinde ortaya çıkan olumsuz gelişmeler,
- Yasalarla ilgili değişiklikler,
- Teknolojik gelişmeler.

1.1. Kriz Yönetimi Aşamaları

Yaşanan her krizin oluşma şekillerine göre yönetilmeleri de değişiklik göstermektedir. Genel çerçevede, kriz yönetimi sürecinde olası kriz durumunu çözmek için izlenecek kriz belirtileri, öncesinden tespit edilerek değerlendirilmesi ve kurumun krizi minimum zararla atlatabilmesi için gerekli önlemlerin alınarak uygulanması kriz yönetimi aşamaları olarak karşılık bulmaktadır. Bu doğrultuda kriz yönetimi aşağıda yer alan beş aşamada incelenmektedir. Bunlar (Can, 2005: s. 337);

- Kriz sinyallerinin alınması,
- Hazırlık korunma,
- Denetim altına alma,
- Normal duruma dönüş,
- Öğrenme ve değerlendirmedir.



Şekil 1. Kriz Yönetim Süreci

Kaynak: Can, 2005: 398.

Şekil 1'de kriz yönetim sürecini başta kriz sinyallerinin alınması sonrasında hazırlık korunma sürecine girildiğini, krizlerin kontrol altına alınması ile normal duruma dönüşten sonra meydana gelen olayların değerlendirilmesi ve önemli derslerin alınarak öğrenilmesi safhasıyla son bulduğunu belirtmektedir (Taşkıran, 2021: 38).

Kriz sinyallerinin alınması, krize yönelik sinyallerin görülebildiği ilk aşamadır. Kriz sinyalleri; içerisinde yaklaşmakta olan krizin boyutunun, kurumları etkilemesiyle ilgili veriler bulundurulmasıyla kurum liderlerinin ortaya çıkan bu sinyaller sonucu krizlere yön verebilmeleri için fazlasıyla dikkatli olmalılarıdır. Meydana gelen tüm sinyallerin izlenmesi ve gerektiği şekillerde değerlendirmelere alınmaması kurumları krizlerle karşı karşıya getirecektir (Akat ve Budak 1994, s. 352). Böyle zamanlarda kriz sinyallerinin görülebilir olmasına yönelik kurumda farklı sinyalleri alabilen başka uyarı sinyalleri oluşturularak doğru yönetilmesine bağlı olduğu belirtilmektedir.

Hazırlık ve korunma aşaması, yönetsel felsefelerini kavrayıp temel fonksiyonlar ve süreçlerle değerleri ve tüm mevcut verileri paylaşarak kurumun hangi yöne gittiğini bilerek; krizlerden kaçınma konusunda üzerinde durulması gereken bir süreçtir (Dinçer 1995: s. 335). Hazırlık ve korunma sürecinde kurumlar, karşı karşıya kalabilecekleri krizlerle meydana gelecek tüm negatif faktörlerden arınarak; hem zararları önleme açısından hem de paydaşları ve kurumun vizyonunu korumaya yönelik uygulanacak strateji ve tedbirlerin tamamını içermektedir (Tutar, 2000: s. 91).

Denetim altına alma aşamasında üst yönetim, elde edilen veriler ekseninde krizi önlemeye yönelik harekete geçmektedir. Bazı kriz durumlarında erken uyarı sinyalleri, korunma ve hazırlık süreçleri aktif çalışsa bile krizden kaçmak kolay olmamaktadır. Bu durumda üst yönetim, kriz yönetim sürecinde en başta elde edilen verilerle birlikte krizin yönünü takip ederek gereken tüm önlemleri uygulaması kurum açısından olumlu olacaktır.

Normal duruma dönüş aşamasında ise krizlerin kontrol altına alınarak geride bırakılmasıyla kurumun olağan sürecine geri dönmektedir. Kriz dönemlerinde kurumların çoğu sistem ile arasındaki ilişkileri zayıflayıp halihazırda işlemekte olan düzen zarar görebilmektedir. Bu süreçte kurumun tekrardan yapılandırılmasıyla değişim içerisinde olan çevre şartlarına adapte edilmesi ve kriz süresince ortaya çıkan negatif yönlerin ortadan kaldırılması kriz yönetimi süreçlerinin başarısı için kritik bir aşamadır (Akat ve Budak, 1994: s. 344).

Öğrenme ve değerlendirme kriz yönetimi aşamasının sonuncusudur. Kriz dönemi içerisinde alınmış önlemlerin, uygulamaların ve kararların tekrardan değerlendirilerek yapılan yanlışların, olumlu ve olumsuz tüm uygulamaların değerlendirilmesidir (Akat ve Budak, 1994: s. 344). Kriz nedeniyle ortaya çıkan tüm olumsuz etkenlerin ortadan kaldırılarak kurumun olağan dönemine

dönmesiyle, olumsuz tüm faktörleri ortadan kaldırmak, kurumun vizyonunu öncesinden daha güçlü bir şekilde baştan belirlemek, kriz aşamasında ortaya konulan olumlu uygulamaları değerlendirerek gerekli görülürse ödüllerle pekiştirme uygulamalarına yönelmek şeklinde sıralamaktadır.

2. COVID-19 SÜRECİNDE KRİZ YÖNETİMİ

Çin'in Wuhan kenti, Hubei eyaletinde Aralık 2019'da ortaya çıkan koronavirüs hastalığı özellikle yüksek ateş, nefes darlığı ve kuru öksürük gibi solunum yolu belirtileri olan bir grup hasta üzerinden yapılan araştırma sonucunda 13 Ocak 2020 tarihinde tanımlanmış bir tür virüsdür. Takip eden günlerde Dünya Sağlık Örgütü bu hastalığı COVID-19 olarak adlandırmıştır (Kurt vd., 2020: s. 543).

Hastalığın neden olduğu ilk ölüm vakası 11 Ocak 2020 tarihinde Çin'de oldu. Devamında hastalığın Çin sınırlarını aşması ise sırasıyla 13 Ocak 2020 Taylan, 15 Ocak 2020 Japonya, 20 Ocak 2020 Güney Kore ve 11 Mart Türkiye olmuştur (Budak & Korkmaz, 2020: s. 66). Yayılımı hızlı olan bu virüs nedeniyle 30 Ocak tarihinde Dünya Sağlık Örgütü küresel ölçekte acil durum ilan etti (WHO, 2020). Böylelikle virüsün Dünya için bir kriz haline geldiği ve ülkelerin virüse karşı önlemler alması gerektiği sonucu anlaşılmıştır.

Kriz kurumların örgütlerin hatta ülkelerin hedeflerini ve varlığını tehdit eden, acil önlem alınması gerektiren bir durumdur. Bu açıdan baktığımızda COVID-19 gibi küresel bir virüsün yaşanması ve etkilerinin değişkenlik göstermesi açısından bir kriz olma niteliğindedir. Bir kriz olarak koronavirüs salgını diğer krizlerden ayıran en temel fark; söz konusu krizin herhangi bir örgütten veya kurumdan daha çok toplumun tamamını etkilemesidir. Diğer taraftan toplumun tamamının risk altında olması da krizin boyutunu önemli kılmaktadır (Akyüz, 2020: s. 160). Krizlerin ortaya çıktığı dönemlerde kişilerin veya örgütlerin olağan dönemler içerisindeki süreçlerle veya mevcut prosedürler ile krizi kontrol altına almaları mümkün değildir. Bu bağlamda, örgütler mevcut kriz koşullarına göre yönetsel yenilikler ve planlamalar yaparak krizlere yönelik stratejilerini uygulamaya koymalıdır. Ayrıca kriz süreçlerine yönelik planlamalar sürekli kontrol edilerek geliştirmelidirler (Akyüz, 2020: s. 163).

Özellikle pandemi gibi küresel çaptaki krizlere yönelik acil karar alması gereken en önemli kurumlardan biri sağlık hizmeti veren kurumlardır. Bu bağlamda sağlık kurumlarının karşı karşıya kalacakları krizlere yönelik “Acil Durum Eylem Planları” hazırlaması hayati bir önem teşkil etmektedir

(Tengilimoğlu vd., 2009: s. 39-43). II. Dünya savaşından beri tüm dünyanın maruz kaldığı en büyük krizlerden biri olan COVID-19 salgınında da görüldüğü gibi, bugüne kadar insanlar tarafından benzeri yaşanmamış bir ekonomik, sağlık, sosyal ve çevresel zorluklar yaratmış olup son yüzyılın en etkili sağlık krizi olarak kabul edilmektedir (Akyüz, 2020: s. 163).

3. LİTERATÜR TARAMASI

COVID-19 süreci tüm Dünya'yı sağlık, ekonomik, sosyal ve çevresel zorluklar başta olmak üzere çoğu alanda bir kriz sürecine sürüklemiştir. Demirhan ve Korkutan'a (2022) göre; ülkelerin krize yaklaşımlarının dönemsel olarak farklılıklar gösterdiği, özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Brezilya hükümetlerinin başlangıçta krize inanmadıklarını ve ilerleyen süreçte ciddi tedbirlere başvurmak zorunda olduklarından dolayı krizi daha zor kontrol altına aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Diğer taraftan Wodak (2021) ise COVID-19 krizi sürecinde Almanya, Yunanistan, Macaristan, Fransa gibi birçok ülkenin krizle mücadele sürecinde ekip çalışmasının önemli olduğunu, söz konusu krizi geride bırakmak için tüm ulusların birlikte hareket etmesi gerektiği sonucunu çıkarmıştır.

Küresel bir sağlık krizine yol açan COVID-19 sürecine yönelik olarak Dünya Sağlık Örgütü (WHO,2020) bu krizin geride bırakılması için sadece ülkelerin uğraşlarının yeterli olmayacağı; küresel kurum ve kuruluşlarında kriz yönetim sürecine dâhil olmaları gerektiğini bildirmiştir. Diğer taraftan Yıldız ve Uzun (2020) ise COVID-19 sürecinde kriz yönetiminin kısa, orta ve uzun vadeli planlamalar ile kontrol altına alınabileceğini; örgütlerin ve kurumların diğer kriz dönemlerinden daha hızlı reaksiyon göstermelerinin hayati düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Turan ve Çelikyay (2020) ise bu söz konusu kriz sürecinin "Toplumsal Bilinçlendirme Çalışmaları, Ulaşım ve Dolaşımın Kısıtlanması, Ekonomik Önlemler ve Düzenlemeler, Sosyal Yardım ve Toplumsal Dayanışmanın Güçlendirilmesi" olmak üzere 4 farklı noktadan çözülmesi gerektiğini vurgulamış ve alınacak tüm stratejik kararların kriz yönetimine katkı sağlayacağını belirtmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, COVID-19 salgını sırasında yapılan akademik çalışmaların kriz yönetimi konusunda nasıl bir evrim geçirdiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Temel hedef, bu süreçte kriz yönetimi üzerine yapılan araştırmaların mikro ve makro düzeydeki değişimlerini ortaya koymaktır. Bu çerçevede analiz konusunda hazırlanan yayınlar, zaman içindeki değişimleri, önemli araştırma eğilimleri ve belirli konuların ve yöntemlerin popülerliği belirlenerek değerlendirilmektedir. Bu

amaç doğrultusunda COVID-19 döneminde kriz yönetimine ilişkin araştırma temellerini araştırmak için çalışmanın amacı doğrultusunda üç ana araştırma sorusu (AS) seti formüle edilmiştir;

AS1. COVID-19 salgını sırasında kriz yönetimi ile ilgili yapılan araştırmalarda ana kaynaklar, akademisyenler, makaleler ve ülkeler hangileridir?

AS2. COVID-19 salgını sırasında kriz yönetimi ile ilgili yapılan araştırmalarda ana ve en önemli araştırma eğilimleri nelerdir?

AS3. COVID-19 salgını sırasında kriz yönetimi ile ilgili yapılan araştırmalarda gelecekteki araştırma yönleri nelerdir?

3.2. Verilerin Toplanması

Bu aşamada Scopus Veri Tabanı'nda kriz yönetimi ve COVID-19 konusu ile ilgili olarak hazırlanmış olan çalışmalar sistematik bir incelemeden geçirilmiştir. Analiz 03/05/2024 tarihinde “Araştırma Başlığı” olarak belirlenen kriter kapsamında (TITLE ("crisis management") AND TITLE ("COVID")) olarak belirlenen araştırma sorgusu ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan incelemede bu kriterlere sahip olan toplamda 301 çalışma olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar ile ilgili yazar, çalışma ismi, yayınlandığı dergi, çalışma özeti ve referansları ile ilgili bilgilerin yer aldığı scopus.csv dosyası oluşturularak VOSviewer (versiyon 1.6 20) programına aktarılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Bibliyometrik analiz, bilimsel belgelerin istatistiksel analizlerini içeren metodolojiye dayanmaktadır (Bhatt, Ghuman, & Dhir, 2020, s. 4). Bu yönüyle bibliyometrik analiz; genellikle literatür analizi, patent analizi, alıntı analizi ve terim analizi gibi analizleri içeren istatistiksel analiz ve veri madenciliği uygulamalarını kapsamaktadır (Zhang, Guo, Wang, Zhu, & Porter, 2013, s. 710). Bibliyometrik analiz, yapılan çalışmanın analizine önemli katkılar sağlayarak bir alanın entelektüel yapısının yeterli nesnelliklerle ortaya çıkarılmasına yardımcı olur (Bhatt, Ghuman, & Dhir, 2020, s. 4). Bibliyometrik analiz ile araştırmacıların karar verme süreçlerinde yardımcı olabilecek olan “gizli kalıpları” belirlemelerine destek olan büyük miktardaki tarihsel verilerin keşfedilmesi, düzenlenmesi ve analiz edilmesi imkânları elde edilmektedir (Daim, Rueda, Martin, & Gerdtsri, 2006, s. 983). Bibliyometrik analiz,

belirli bir araştırma alanının entelektüel yapısını görselleştirmek için sıklıkla bilim haritalama tekniğiyle birleştirilmektedir (Leung, Sun, & Bai, 2017, s. 36).

Bibliyometrik ağların görselleştirilmesi için VOSviewer yazılımı (v.1.6.8) kullanılmıştır. VOSviewer programı, ağ verilerine dayalı haritaların oluşturulmasını ve bu haritaların görselleştirilmesini ve keşfedilmesini sağlayan bir yazılım aracıdır. Bu program ile ağ verilerine dayalı olarak haritalar oluşturulabilmektedir. VOSviewer programı ile bir haritanın üç görselleştirmesi elde edilebilmektedir. Bu görselleştirme türleri, ağ görselleştirmesi, katman görselleştirmesi ve yoğunluk görselleştirmesi olarak sıralanabilir (Van Eck & Waltman, 2018, s. 3).

Çalışmada, Scopus Veri Tabanı'ndan elde edilen veriler bibliyometrik analiz yöntemleri ile analiz edilmiştir. Scopus veri tabanı Elsevier tarafından barındırılmakta ve yüksek etkili araştırmaların farklı disiplinlerinde yer alan dünyanın en büyük hakemli akademik dergilerine ev sahipliği yapmaktadır. Scopus veri tabanı diğer veri tabanları olan Google Akademik ve Web of Science gibi diğer veri tabanlarına göre daha yüksek kalitede akademik araştırma makaleleri, kitaplar ve konferans bildirilerini sağlamaktadır (Chigori, Chinyamurindi, & Rungani, 2024, s. 3; Pham vd. , 2024, s. 3).

Bibliyometrik analiz kapsamında oluşturulan bilimsel haritalama, çalışmada iki ana başlık çerçevesinde uygulamaya alınmıştır. Bu başlıklar; performans analizi ve entelektüel yapı analizidir. Performans analizi kapsamında, bilimsel yayın üretim analizi, ülke bazında analiz, alanda öne çıkan dergiler, makale, yazar ve anahtar kelimeler bazında analizler yapılmıştır. Entelektüel yapı analizinde ise atıfta bulunan yazarların ortak atıf ağı analizi, anahtar kelimelerin birlikte oluşum analizi ve anahtar kelimelerin kümeleme analizi yapılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

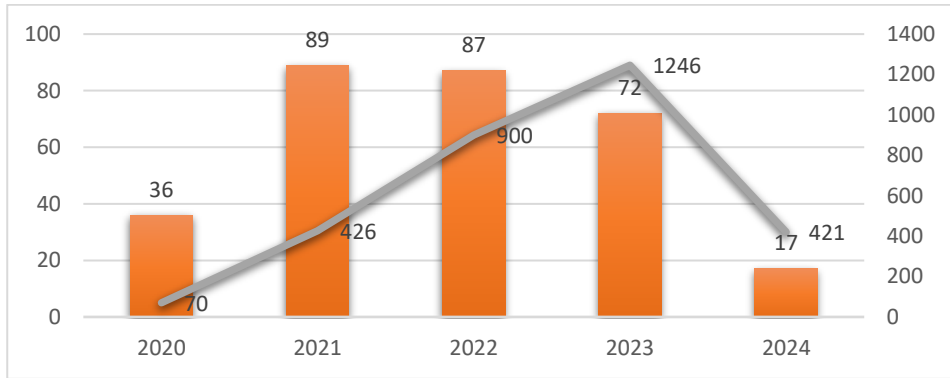
Scopus veri tabanından elde edilen veriler ile yapılan analizler iki ayrı başlıkta uygulamaya alınmıştır. Bu alanlardan birincisi olan performans analizi kapsamında bilimsel yayınlarla ilgili üretim analizlerine ilişkin veriler, ikincisi olan entellektüel yapı analizi kapsamında ise yazar arasında ortak atıf ilişkisi analizi ve anahtar kelimeler arasında oluşan ilişki analizi sunulmuştur.

4.1. Performans Analizi

Performans analizi kapsamında yayınlar, yayınların bulunduğu dergiler, yayınların yazarları, yayınların üretildikleri ülkeler ve yayınlarda kullanılan anahtar kelimeler değerlendirilerek elde edilen bu verilerin COVID-19 döneminde kriz yönetimine olan katkıları betimleyici istatistikler kullanılarak incelenmiştir.

4.1.1. Bilimsel Yayın Üretim Analizi

Yapılan incelemede konu ile ilgili olarak toplamda 301 adet çalışmanın yayınlandığı tespit edilmiştir. Şekil 2’de çalışmaların ve atıf sayılarının yıllara göre dağılımı yer almaktadır.



Şekil 2. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2’de COVID-19 sürecinde kriz yönetimine yönelik olarak hazırlanmış olan çalışmaların ve bu çalışmalara yapılan atıf sayılarının yıllara göre dağılımı yer almaktadır. Bu verilere göre ilk yayınlanan çalışma 2020 yılında yayınlanmıştır. COVID-19 pandemisi dünya çapında Ocak 2020’den itibaren ortaya çıkmış ve birçok ülke ve bölgeyi etkilemiştir (Shen, Fu, Pan, Yu, & Chen, 2020, s. 2215).

Yayınlanan ilk çalışma Kim ve diğerleri (2020) tarafından yazılan “*The COVID-19 crisis management in the Republic of Korea*” adlı kitap bölümü çalışmasıdır. Bu çalışmada yazarlar; COVID-19 salgınının küresel bağlantıları değiştirdiğini ve pandeminin, sağlık ve ekonomi üzerinde etkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu noktada pandemiye Güney Kore’nin nasıl yanıt vereceği ile ilgili bir model önerisi sunulmaktadır. Yapılan incelemede en fazla yayının 2021 yılında (89) yayınlanmış ve en az yayın ise 2024 yılında (17) olduğu gözlenmiştir. Bunun sebebinin veri setinin 2024 yılının başlarında elde edilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak genel bir bakışla incelendiğinde, pandemic sürecined konuya yönelik akademik ilginin belirgin biçimde arttığı ifade edilebilir.

Çalışmalara yönelik oluşan atıf sayıları incelendiğinde ise en yüksek atıf sayısının 2023 yılında (1246) gerçekleştiği en az atıf sayısının ise 2020 yılında (70) gerçekleştiği tespit edilmiştir. Analizi yapılan çalışmalardan en fazla atıf alan ilk 10 yayın Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. En Çok Atıf Alan 10 Çalışma

Çalışmanın Adı	Yıl	2020	2021	2022	2023	2024	Toplam Atıf Sayısı
The role of social media in the advent of covid-19 pandemic: Crisis management, mental health challenges and implications	2021	0	31	76	94	21	222
Comparing crisis management practices in the hotel industry between initial and pandemic stages of COVID-19	2020	0	43	70	52	17	182
COVID-19, ethics of care and feminist crisis management	2020	0	24	39	42	19	124
Strategic responses of the hotel sector to COVID-19: Toward a refined pandemic crisis management framework	2021	0	16	37	46	11	110
Retweets of officials’ alarming vs reassuring messages during the COVID-19 pandemic: Implications for crisis management	2020	6	33	30	27	7	103
Social Media Efficacy in Crisis Management: Effectiveness of Non-pharmaceutical Interventions to Manage COVID-19 Challenges	2022	0	0	54	29	13	96
Technological exaptation and crisis management: Evidence from COVID-19 outbreaks	2021	0	10	28	28	13	79
Crisis management, transnational healthcare challenges and opportunities: The intersection of COVID-19 pandemic and global mental health	2021	0	18	25	26	7	76

Smart city and crisis management: Lessons for the covid-19 pandemic	2021	0	4	28	33	11	76
Crisis communication and crisis management during covid-19	2021	0	7	20	29	9	65

Tablo 1’de COVID-19 sürecinde kriz yönetimi alanında yayın yapan ve en fazla atıf alan ilk 10 çalışmanın yıllara göre aldıkları atıf sayıları dağılımı yer almaktadır. Yapılan incelemelerde en fazla atıf alan çalışma Abbas ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan “*The role of social media in the advent of COVID-19 pandemic: Crisis management, mental health challenges and implications*” adlı çalışmadır. Bu çalışma toplamda 222 atıf almış ve en fazla atıf sayısına 2023 yılında ulaşmıştır. İlgili çalışma, COVID-19’un küresel zihinsel sağlık krizine etkisini azaltmak için sosyal medya eğitiminin önemini incelemiş ve Pakistan örneği üzerinden pandemi yönetiminin başarılı olabileceğini göstermiştir. Atıf sıralamasında ikinci sırada yer alan çalışma; Lai ve Wong (2020) hazırlanan “*Comparing crisis management practices in the hotel industry between initial and pandemic stages of COVID-19*” adlı makaledir ve bu makale toplamda 182 atıf almış, en fazla atıf sayısına ise 2022 yılında ulaşmıştır.

4.1.2. Alanda Öne Çıkan Dergilere Yönelik Betimleyici Analizler

COVID-19 sürecinde kriz yönetimi alanı ile ilgili yayınlanan çalışmaların yayımlandıkları dergilere yönelik olarak yapılan analizler sonucunda en çok çalışma yayınlanan ilk 10 derginin sunulduğu Tablo 2 ve Şekil 2’de yer alan verilere ulaşılmıştır. Yapılan analizlerde, 301 çalışmanın toplamda 132 farklı dergide yayımlandığı ve bu dergilerin 111’inde yalnızca bir çalışma bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. En Çok Yayın Yapılan 10 Derginin Dağılımı

Kaynak	Yayın Sayısı	Yıllara Göre Atıf Sayısı					Toplam Atıf Sayısı
		2020	2021	2022	2023	2024	
Journal Of Contingencies And Crisis Management	11	0	4	15	38	17	74
Sustainability Switzerland	9	1	4	6	13	2	26
Frontiers In Public Health	4	0	0	8	21	4	33

International Journal Of Environmental Research And Public Health	4	5	19	42	44	13	123
International Journal Of Contemporary Hospitality Management	3	0	43	70	56	21	190
International Journal Of Disaster Risk Reduction	3	0	4	11	20	9	44
International Journal Of Hospitality Management	3	0	43	70	56	21	190
International Journal Of Surgery	3	0	2	2	1	0	5
Plastic And Reconstructive Surgery	3	0	3	3	2	0	8
Public Organization Review	3	0	0	5	18	7	30

Kaynak: Scopus atıf dizininden elde edilmiştir.

Tablo 2’de yer alan veriler incelendiğinde en fazla yayına sahip olan derginin Journal of Contingencies and Crisis Management dergisi (11) olduğu belirlenmiştir. Bu derginin aldığı atıf sayısı incelendiğinde en fazla 2023 yılında atıf aldığı (38), toplam atıf sayısının ise 74 olduğu tespit edilmiştir. En fazla atıf alan ikinci dergi ise Sustainability Switzerland dergisidir ve bu dergi toplamda 9 çalışma yayınlamıştır. Bu derginin aldığı atıf sayısı incelendiğinde en fazla 2023 yılında atıf aldığı (13), toplam atıf sayısının ise 26 olduğu tespit edilmiştir. En fazla atıf alan üçüncü dergi ise Frontiers In Public Health dergisidir ve bu dergi toplamda 4 çalışma yayınlamıştır. Bu derginin aldığı atıf sayısı incelendiğinde en fazla 2023 yılında atıf aldığı (21), toplam atıf sayısının ise 33 olduğu tespit edilmiştir.

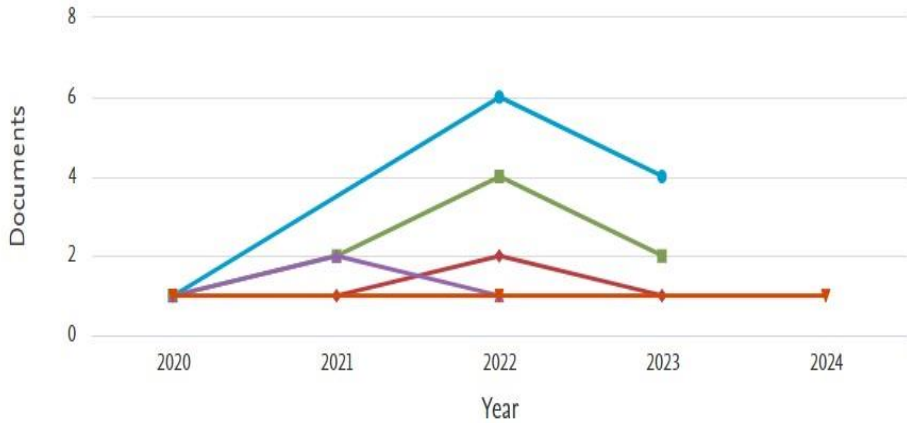
Dergilere yönelik atıf performansı değerlendirildiğinde, International Journal of Contemporary Hospitality Management ve International Journal of Hospitality Management dergilerinin 190 toplam atıf ile öne çıktığı; her iki derginin de üçer yayın içerdiği görülmüştür. International Journal of Contemporary Hospitality Management dergisinin atıf sayısının yüksek olmasının sebebi ise konu ile ilgili atıf sıralamasında da ikinci sırada yer alan ve Lai ve Wong (2020) tarafından yazılan “*Comparing crisis management practices in the hotel industry between initial and pandemic stages of COVID-19*” makalesinin bu dergide yayınlanmış olmasıdır. International Journal of Hospitality Management dergisinin atıf sayısının yüksek olmasının sebebi ise konu ile ilgili atıf sıralamasında da dördüncü sırada yer alan

ve Le ve Phi (2021) tarafından yazılan “*Strategic responses of the hotel sector to COVID-19: Toward a refined pandemic crisis management framework*” makalesinin bu dergide yayınlanmış olmasıdır. Konu ile ilgili yayınların yer aldığı dergilerin yayınladıkları makale sayılarının yıllara göre dağılımı ise Şekil 3’te sunulmuştur:

Documents per year by source

Compare the document counts for up to 10 sources.

Compare sources and view CiteScore, SJR, and SNIP data



Journal Of Contingencies And Crisis Management Frontiers In Public Health Sustainability Switzerland
International Journal Of Environmental Research And Public Health
International Journal Of Contemporary Hospitality Management

Şekil 3. Kaynaklara Göre Yıllar Bazında Çalışmalar

Kaynak: Scopus atıf dizininden elde edilmiştir.

Şekil 3’te dergilerin yıllara göre yayınladıkları çalışma sayısı yer almaktadır. En fazla yayının yer aldığı Journal of Contingencies and Crisis Management dergisinde 2022 yılında 6, 2023 yılında 4, 2020 yılında ise 1 çalışma yayınlanmıştır. Bu dergide toplamda 11 çalışma yayınlanmıştır. Yayın sayısı sıralamasında ikinci olan Sustainability Switzerland dergisi, 2022 yılında 4, 2021 ve 2023 yıllarında 2’şer ve 2020 yılında 1 çalışma ile toplamda 9 çalışma yayınlamıştır. Yayın sayısı sıralamasında üçüncü olan Frontiers in Public Health dergisi, 2022 yılında 2, 2021 ve 2023 yıllarında da 1’er çalışma ile toplamda 4 çalışma, International Journal of Environmental Research and Public Health dergisi ise 2021 yılında 2, 2020 ve 2022 yıllarında ise 1’er çalışma ile toplamda 4 çalışma yayınlamıştır. International

Journal of Contemporary Hospitality Management dergisi ise 2020, 2022 ve 2024 yıllarında 1'er makale yayınlayarak toplamda 3 makale yayınlamıştır. Bu bilgilere göre COVID-19 sürecinde kriz yönetimi konusunu inceleyen alanda öne çıkan dergiler arasında Journal of Contingencies and Crisis Management, Sustainability Switzerland, Frontiers in Public Health ve International Journal of Environmental Research and Public Health bulunmaktadır.

4.1.3. Yazarlara Yönelik Betimleyici Analizler

COVID-19 sürecinde kriz yönetimi ile ilgili olarak en fazla yayın yapan ilk 10 yazara ilişkin bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır:

Tablo 3.En Fazla Yayın Yapan İlk 10 Yazar

Yazar	Konu ile İlgili Yayın Sayısı	h-index	Toplam Atıf	Toplam Yayın Sayısı
Dearani, Joseph A.	3	89	32.572	817
Backer, Carl Lewis	3	67	14.263	501
Tweddell, James S.	3	67	13.380	333
Bacha, Emile A.	3	57	11.485	417
Abbas, Jaffar	3	54	6.921	102
Guleserian, Kristine J.	3	28	4.215	92
Stephens, Elizabeth H.	3	27	2.663	215
Overman, David M.	3	26	1.906	112
Aldao, Carolina	2	4	84	4
Alfarizi, Muhammad	2	2	6	15

Kaynak: Scopus atıf dizininden elde edilmiştir.

Tablo 3'te yer alan verilere göre konu ile ilgili en fazla yayın yapan ilk 10 yazarın çoğunluğunun 3 makale ile katkı sağladıkları belirlenmiştir. Bu yazarlar h-index sıralamasına göre incelendiğinde h-index skoru en yüksek olan yazar Joseph A. Dearani (89), ikinci derecede yer alan yazarlar Carl Lewis Backer (67) ve James S. Tweddell (67), üçüncü sırada yer alan yazar ise Emile A. Bacha (57) olarak belirlenmiştir. Bu yazarların toplam atıf sıralaması ve yayın sayısı sıralaması da aynı düzeylerde gerçekleşmiştir.

4.1.4. Ükelere Yönelik Betimleyici Analizler

Konu ile ilgili yayınların ülkelere göre dağılımları Tablo 4’te yer almaktadır:

Tablo 4. En fazla Yayın Yapılan İlk 11 Ülke

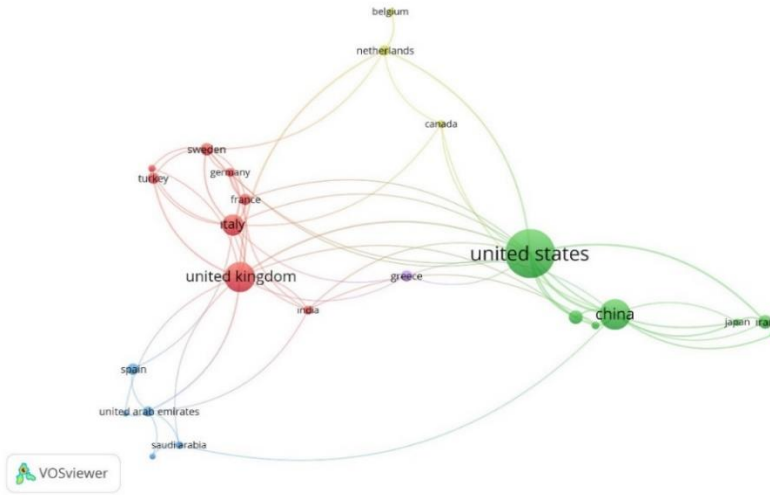
Ülke	Yayın Sayısı	Yıllara Göre Atıf Sayısı					Toplam Atıf Sayısı
		2020	2021	2022	2023	2024	
ABD	45	41	127	208	268	88	732
Çin	28	5	75	231	249	75	635
Birleşik Krallık	27	2	20	84	142	31	279
İtalya	19	3	15	60	137	51	266
İran	12	0	40	114	155	52	361
Güney Kore	12	0	3	28	56	22	109
İsveç	11	1	2	14	54	20	91
Fransa	10	2	17	12	41	17	92
Yunanistan	10	0	2	14	28	12	56
İspanya	10	0	2	30	53	11	96
Türkiye	10	0	3	17	35	6	61

Kaynak: Scopus atıf dizininden elde edilmiştir.

Tablo 4 incelendiği zaman konu ile ilgili en fazla yayının yapıldığı ilk 11 ülkenin verilerine ulaşılmaktadır. Bu verilere göre en fazla yayın yapılan ülke olan ABD’de toplamda 45 yayın yapılmış, yayınların aldığı toplam atıf sayısı 732 olarak tespit edilmiş ve en fazla atıf düzeyine ise 268 atıf sayısı ile 2023 yılında ulaşılmıştır. En fazla yayın yapılan ikinci ülke olan Çin’de toplamda 28 yayın yapılmış, yayınların aldığı toplam atıf sayısı 635 olarak tespit edilmiş ve en fazla atıf düzeyine ise 249 atıf sayısı ile 2023 yılında ulaşılmıştır. En fazla yayın yapılan

üçüncü ülke olan Birleşik Krallık'ta toplamda 27 yayın yapılmış, yayınların aldığı toplam atıf sayısı 279 olarak tespit edilmiş ve en fazla atıf düzeyine ise 142 atıf sayısı ile 2023 yılında ulaşılmıştır. Türkiye kaynaklı yayınlar incelendiğinde ise toplamda 10 yayının yapıldığı, bu yayınlarla bağlantılı olarak toplamda 61 atıf alındığı ve en fazla atıf alının yılın ise 35 yayın ile 2023 yılı olduğu belirlenmiştir.

Ülkelerin yayın sayıları incelendikten sonra ülkeler arasında meydana gelen ortak yazarlık verilerine ilişkin de bir analiz yapılmıştır. Yapılan bu analiz için VOSviewer programı kullanılmış ve ülkeler odağında ortak yazarlık ilişkileri seçilerek bir ülkenin minimum belge sayısı 5, bir ülkenin minimum atıf sayısı ise 0 olarak seçilerek toplamda 72 ülkenin 27 tanesinde ortak eşikler tespit edilmiştir. Elde edilen veriler Şekil 4'te yer almaktadır:



Şekil 4. Ülkeler Arasında Meydana Gelen Ortak Yazarlık

COVID-19 sürecinde kriz yönetimi ile ilgili olarak yazılan çalışmaların ülkelere göre ortak yazarlık durumları Şekil 3'te yer almaktadır. Bu verilere göre toplamda 5 kümenin oluştuğu, toplam bağlantı sayısının 95 olduğu ve bağlantı sayılarının ise 63 olduğu tespit edilmiştir. Ülkeler arasında en yüksek düzeyde ilişki ağı meydana gelen ülkeler ABD (27), Çin (20), Birleşik Krallık (17) ve İtalya (17) olarak tespit edilmiştir. Oluşan kümeler ve ülkeler ile ilgili daha detaylı bilgi Tablo 5'te yer almaktadır:

Tablo 5. Ülkelere Göre Ortak Yazarlık Durumları

Kümeler	Ülkeler	Bağlantılar	Toplam Bağlantı Gücü	Yayın Sayısı
Küme 1 (Kırmızı)	Hırvatistan	4	4	6
	Fransa	5	8	10
	Almanya	4	7	8
	Hindistan	6	6	8
	İtalya	11	17	19
	İsveç	8	9	11
	Türkiye	4	5	10
	Birleşik Krallık	12	17	27
Küme 2 (Yeşil)	Avustralya	2	3	7
	Çin	9	20	28
	Hong Kong	5	10	7
	İran	4	7	12
	Japonya	4	7	6
	Güney Kore	4	6	12
	ABD	14	27	45
Küme 3 (Mavi)	Ürdün	2	2	5
	Suudi Arabistan	4	4	7
	İspanya	2	2	10
	Tayvan	2	3	5
	Birleşik Emirlikleri	6	8	9
Küme 4 (Sarı)	Belçika	1	2	6
	Kanada	4	4	7
	Hollanda	5	8	9
Küme 5 (Mor)	Yunanistan	4	4	10

Kaynak: Vosviewer programı verilerinden yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde ülkelerin ilişki ağı boyutuyla toplamda 5 kümeye ayrıldığı ve en yoğun ilişkinin ABD (27) ve Çin'in (20) de içinde yer aldığı ikinci Küme (Yeşil) kapsamında meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu kümede meydana gelen toplam ilişki ağı sayısı 7 ülke arasında 80 olarak belirlenmiştir. En fazla ülkenin yer aldığı Küme 1 (Kırmızı) de en yüksek ilişki ağına sahip olan ülke Birleşik Krallık (17), İtalya (17) ve İsveç (9)'tir. Bu kümede meydana gelen toplam ilişki ağı sayısı 8 ülke arasında 73 olarak belirlenmiştir. Bu küme içerisinde yer alan Türkiye'de toplamda 4 bağlantıda 5 toplam bağlantı gücü meydana gelmiştir. Toplamda 5 ülkenin oluşturduğu Küme 3 (Mavi) 19 toplam bağlantı gücüne sahip, 3 ülkenin yer aldığı Küme 4 (Sarı) toplamda 14 bağlantı gücüne sahip, Küme 5 (Mor) ise tek ülke olan Yunanistan'dan meydana gelmiş ve 4 bağlantı gücüne sahiptir.

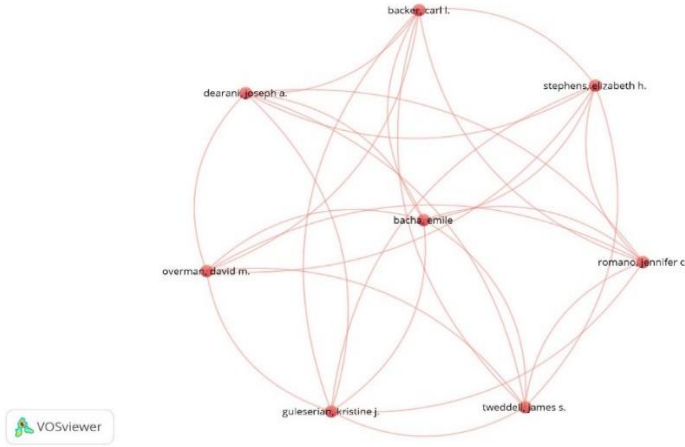
4.2. Entellektüel Yapı Analizi

Scopus veritabanından elde edilen verilere göre yapılan analiz kapsamında ikinci analiz olan entelektüel yapı analizinde ise; atıfta bulunulan yazarların ortak atıf ağı analizi, anahtar kelimelerin birlikte oluşum analizi ve anahtar kelimelerin kümelenmesi analizi yapılmıştır.

4.2.1. Atıfta Bulunulan Yazarların Ortak Atıf Ağı Analizi

Yapılan araştırmada kapsam içerisine dâhil edilen konu ile ilgili çalışmaların referans bölümlerinde en çok atıf yapılmış olan yazarların tespit edilmesi maksadıyla ortak atıf analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu atıf ağı analizi ile çalışmaların referanslarında yer alan kayıtlar kullanılarak farklı çalışmaların oluşturduğu ilişki sonucu ilişkili yazarların ortaya koyulması ve bu sayede COVID-19 sürecinde kriz yönetimi alanının entelektüel haritasının çıkartılmasına önemli katkılar sağlanmaktadır.

Yapılan bu analizde ortak atıf ağının oluşturulması amacıyla analiz türü ortak atıf olarak belirlenmiş, analiz birimi olarak yazarlar alanı seçilmiş, minimum belge sayısı 2 olarak işaretlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda meydana gelen görüntü Şekil 5'te sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan verilere göre 1 kümede 28 ilişki ve toplamda 84 bağlantı ortaya çıkmıştır. Yapılan analiz sonucu elde edilen yazarlar arasında meydana gelen ilişki ağı incelendiğinde her bir yazarın 7 ilişkiye sahip olduğu ve 21 tane toplam ilişki ağının oluştuğu belirlenmiştir.



Şekil 5. Yazarların Ortak Atıf Ağı İlişkisi

4.2.2. Anahtar Kelimelerin Birlikte Oluşum Analizi

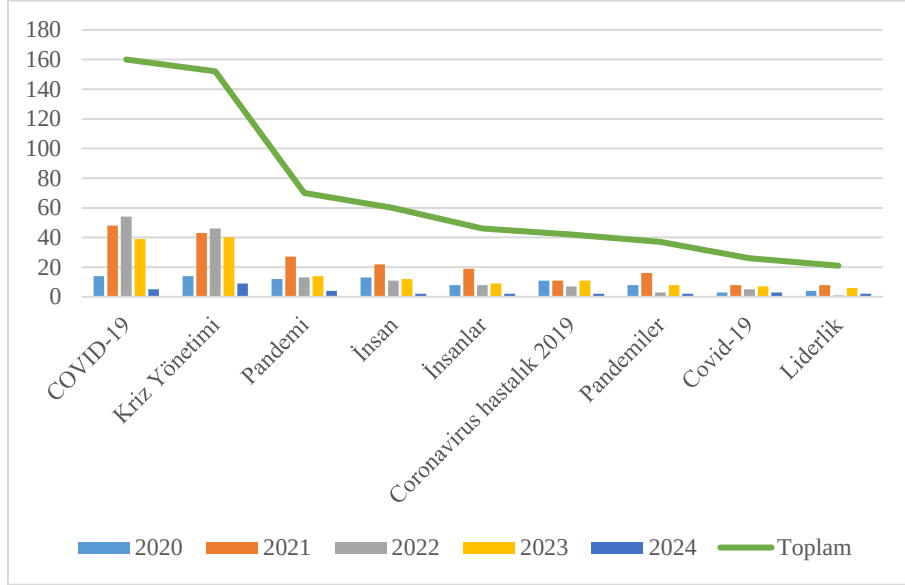
Anahtar kelimelerin yıllara göre makalelerde yer alma durumlarına ilişkin olarak yapılan analizde ise Tablo 6’da yer alan verilere ulaşılmıştır.

Tablo 6. Anahtar Kelimelerin Yıllara Göre Kullanım Durumu

Anahtar Kelime	Makalelerde Yer Alma Sayısı					Toplam
	2020	2021	2022	2023	2024	
Covid-19	14	48	54	39	5	160
Kriz Yönetimi	14	43	46	40	9	152
Pandemi	12	27	13	14	4	70
İnsan	13	22	11	12	2	60
İnsanlar	8	19	8	9	2	46
Coronavirus hastalık 2019	11	11	7	11	2	42
Pandemiler	8	16	3	8	2	37
Covid-19	3	8	5	7	3	26
Liderlik	4	8	1	6	2	21

Kaynak: Scopus atıf dizininden elde edilmiştir.

Tablo 6 verilerinin görselleştirilmesi ile meydana gelen Şekil 6’da ise her bir anahtar kelimenin yıllara göre gelişmesi daha net bir biçimde yer almaktadır.

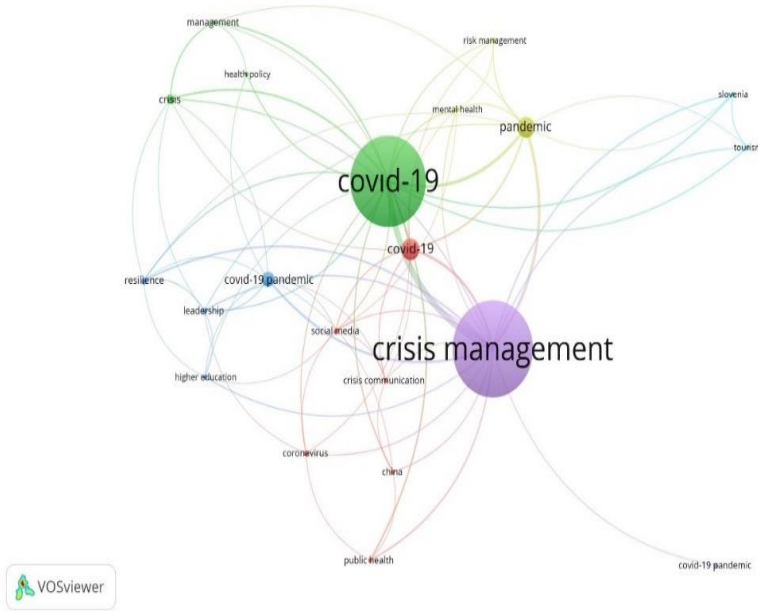


Şekil 6. Anahtar Kelimelerin Yıllara Göre Kullanımı

Tablo 6 ve Şekil 6 birlikte incelendiği zaman COVID-19 anahtar kelimesinin toplamda 160 defa kullanıldığı ve en fazla 2022 (54) yılında çalışmalarda yer aldığı belirlenmiştir. Kriz yönetimi anahtar kelimesi ise toplamda 152 defa kullanılmış ve en fazla 2022 (46) yılında çalışmalarda yer almıştır. Pandemi kelimesi toplamda 70 defa, insan kelimesi toplamda 60 defa ve insanlar kelimesi de toplamda 46 defa kullanılmıştır. Anahtar kelimelerin kullanım durumu incelendiğinde analizin ilk yılı olan 2020 yılı ile son yıl olan 2024 yılı arasında büyük bir farklılık meydana gelmese de pandemi ve coronavirus hastalık 2019 anahtar kelimelerinin son yıllarda bir miktar daha fazla tercih edilmeye başlandığı söylenebilir.

4.2.3. Anahtar Kelimelerin Kümelenme Analizi

Anahtar kelimeler ile ilgili yapılan bu analizden sonra VOSviewer programı aracılığıyla birlikte oluşum analizi yapılmıştır. Yapılan bu analiz ile araştırmada yer alan çalışmaların yazarlarının kullandıkları anahtar kelimeleri ve bu kullanılan anahtar kelimeler arasında meydana gelen bağlantıların keşfedilmesi amaçlanmıştır. Yapılan analiz ile bir ortak ağ yapısı oluşturulmak istenmiş ve bu ağda ortaya çıkan ilişkiler sayesinde konu ile ilgili kavramlar ile ilgili bilgi sahibi olmak beklenmiştir. Analiz yapılırken anahtar kelimelerin çalışmalarda en az dört defa birlikte yer almış olanlar seçilmiştir. Yapılan analizler sonucunda oluşan görüntü Şekil 7’de sunulmuştur.



Şekil 7. Anahtar Kelimelerin Ağ Görseli

Şekil 7 incelendiğinde anahtar kelimelerin toplamda 6 kümede oluştuğu görülmektedir. Bu kümelenmeler ile ilgili daha ayrıntılı bilgi Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Yazar Anahtar Kelimelerinin Kümelenmesi

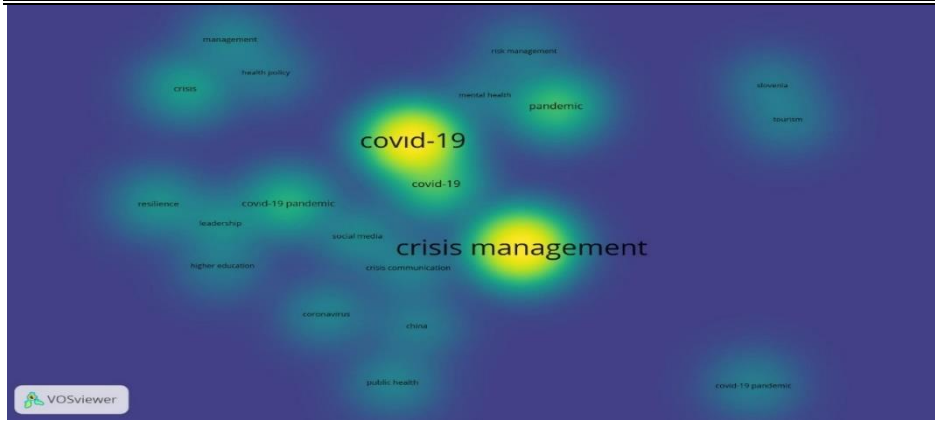
Kümler	Anahtar Kelimeler	Bağlantılar	Toplam Bağlantı Gücü	Yayın Sayısı
Küme 1 (Kırmızı)	Çin	5	8	8
	Coronavirus	6	8	6
	Covid-19	9	25	27
	Kriz İletişimi	6	7	6
	Kamu Sağlığı	4	11	6
	Sosyal Medya	8	11	7

Kümeler	Anahtar Kelimeler	Bağlantılar	Toplam Bağlantı Gücü	Yayın Sayısı
Küme 2 (Yeşil)	Covid-19	17	134	121
	kriz	7	18	12
	sağlık politikası	3	5	4
	yönetim	5	12	6
Küme 3 (Mavi)	covid-19 pandemisi	9	18	19
	yüksek eğitim	6	8	4
	liderlik	8	16	8
	dayanıklılık	7	15	9
Küme 4 (Sarı)	akıl sağlığı	6	10	4
	pandemi	10	47	26
	risk yönetimi	4	6	4
Küme 5 (Mor)	covid-19 pandemisi	1	2	5
	Kriz yönetimi	17	147	129
Küme 6 (Açık Mavi)	Slovenya	4	11	4
	turizm	4	9	4

Kaynak: Vosviewer programı verilerinden yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 7 ve Tablo 6 birlikte incelendiği zaman, en fazla birlikte oluşum gösteren anahtar kelimeler kriz yönetimi (147) ve covid-19 (134)'dur. Kriz yönetimi anahtar kelimesi Küme 5(mor), covid-19 kelimesi ise Küme 2 (yeşil) kümelerinin en fazla bağlantıya ve toplam bağlantı gücüne sahip anahtar kelimeleridir. Bunun yanında Küme 4 (Sarı) içerisinde yer alan pandemi anahtar kelimesi de 47 toplam bağlantıya sahiptir.

Anahtar kelimeler ile ilgili son analizin sonucunda da anahtar kelimeler yoğunluk görselleştirmesi yapılmış ve Şekil 8'de sunulmuştur.



Şekil 8. Anahtar Kelimelerin Yoğunluk Görselleştirmesi

Yoğunluk görselleştirme haritasında yer alan mavi, sarı ve yeşil alanlar konu ile ilişkili makalelerin sayılarına göre belirlenmiştir. Şekil 8’de de kriz yönetimi ve COVID-19 kelimeleri çevresi en fazla sarı halinde görselleştirildiği için en fazla makalenin bu alanlarda yoğunlaştığı söylenebilir. Ancak COVID-19 sürecinde kriz yönetimi konusu ile ilgili olarak COVID-19, kriz yönetimi gibi kelimelerin haricinde pandemi, kriz ve liderlik gibi yoğunlaşmalarında olduğu sonucu çıkartılabilmektedir.

İlgili analizden elde edilen verilerin daha net bir görünümü Tablo 8’de yer almaktadır.

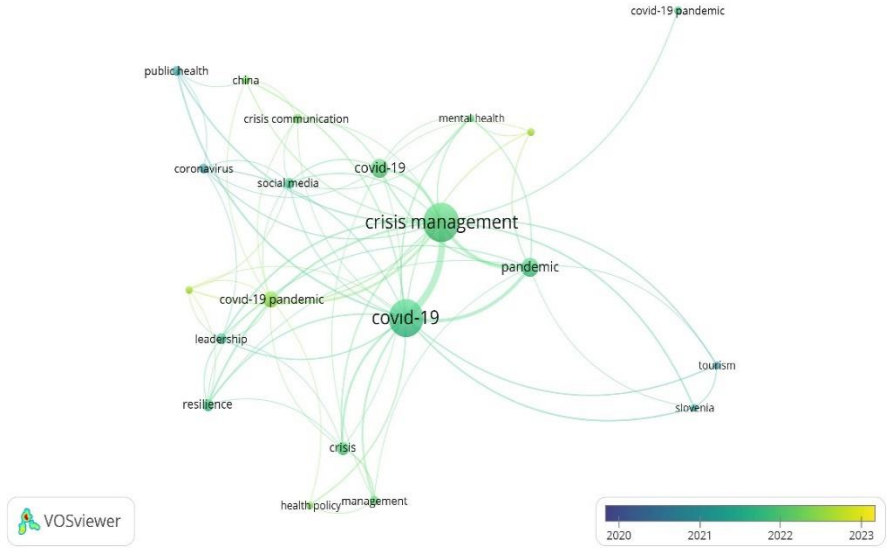
Tablo 8. Anahtar Kelimelerin Yoğunlukları

Anahtar Kelimeler	Yoğunluk	Toplam Bağlantı
covid-19	149	142
crisis management	130	136
pandemic	26	41
covid-19 pandemic	24	18
crisis	12	18
resilience	9	14
leadership	8	15
social media	7	9

coronavirus	6	8
crisis communication	6	7
management	6	11
public health	6	11
china	5	8

Tablo 8, analiz kapsamında yer alan makalelerde kullanılan anahtar kelimelerin yoğunluğunu ve birbirleriyle olan bağlantı sayılarını göstermektedir. En çok kullanılan anahtar kelime “COVID-19” olup, 149 makalede yer almış ve diğer anahtar kelimelerle 142 kez bağlantı kurarak araştırmalarda merkezi bir konum elde etmiştir. İkinci sırada, 130 makalede yer alarak 136 bağlantı sayısına ulaşan “crisis management” (kriz yönetimi) bulunmaktadır. Bu durum COVID-19 bağlamında kriz yönetiminin ne kadar önemli bir araştırma konusu olduğunu ortaya koymaktadır. Daha düşük yoğunluk oranlarına sahip “pandemic” ve “COVID-19 pandemic” gibi anahtar kelimeler, daha spesifik konuları temsil etmekte ve yüksek bağlantı sayılarıyla COVID-19 ve kriz yönetimi temalarına katkıda bulunmaktadır. Benzer şekilde “resilience” (dayanıklılık), “leadership” (liderlik) ve “crisis communication” (kriz iletişimi) gibi kavramlar, pandemiye ilişkin çözüm odaklı yaklaşımları işaret eden önemli alt başlıkları oluşturmaktadır. Coğrafi bir odak olarak “China” anahtar kelimesi, COVID-19’un ilk yayılma noktası olan Çin’e atıfta bulunarak bu konunun araştırmalarda tartışıldığını göstermektedir. Ayrıca; “public health” (halk sağlığı) altı makalede yer alarak pandeminin halk sağlığı üzerindeki etkisinin önemli bir konu olduğunu vurgulamaktadır. Genel olarak; Tablo 8, COVID-19’un kriz yönetimi, dayanıklılık, liderlik, halk sağlığı ve kriz iletişimi gibi disiplinler arası etkilerini gözler önüne sermekte; bu anahtar kelimelerin yüksek bağlantı sayılarıyla birbirleriyle ne kadar ilişkili olduğunu ve pandeminin ilgili makalelerde merkezi bir tema haline geldiğini ortaya koymaktadır.

Bu analizin devamında yıllara göre anahtar kelimelerin değişimine ilişkin yoğunluk haritası da Şekil 9’da yer almaktadır. Bu yoğunluk haritasının oluşturulmasındaki temel amaç, pandemic dönemi ve sonrasında yıllara göre hangi odak noktalarının önemli hale geldiğini görebilmek ve bu sayede yıllara göre değişimi daha net anlamlandırabilmektir.



Şekil 9. Anahtar Kelimelerin Yıllara Göre Yoğunluk Görselleştirmesi

Şekil 9’da yer alan görselde, COVID-19 pandemisi döneminde kriz yönetimi üzerine yapılan çalışmaların anahtar kelime ağları zaman boyutuyla incelenmiştir. Renk skalası, 2020 ile 2023 yılları arasındaki akademik eğilimleri göstermektedir. Görselde en dikkat çekici iki merkez, “crisis management” ve “COVID-19” anahtar kelimeleridir. Diğer kavramlar bu iki ana eksene bağlıdır ve zaman içinde ilgi odağı değişmiştir.

2020 yılında pandeminin ani etkileri nedeniyle odak “pandemic,” “coronavirus,” ve “crisis communication” kavramları olmuştur. Bu dönem, kriz iletişimi ve temel sağlık sistemlerinin pandemiye yanıtı ile ilişkilidir. Ayrıca “China” anahtar kelimesi, COVID-19’un ortaya çıktığı bölgeye yönelik yoğun bir akademik ilgiyi yansıtmaktadır. Bu dönemde çalışmalar, daha çok pandeminin başlangıç aşamasındaki etkilerine odaklanmıştır.

2021 yılında araştırmalar, krizin yönetimiyle ilgili daha geniş ölçekli konulara kaymıştır. “Risk management,” “public health,” ve “health policy” gibi anahtar kelimeler öne çıkmıştır. Bu, pandeminin etkilerini yönetme stratejilerinin tartışıldığı ve kamu sağlığı politikalarının değerlendirilmesine odaklanıldığı bir dönemi işaret eder. Sosyal medya (social media) da bu yıl, kriz iletişiminde bilgi akışı ve kamu bilincini artırma bağlamında önemli bir araç olarak incelenmiştir.

2022 ve 2023 yıllarında, pandemi sonrası etkiler ve toparlanma süreçleri daha fazla ele alınmıştır. “Mental health,” “resilience,” ve “leadership” gibi anahtar kelimeler ön plana çıkmıştır. Bu dönem, pandeminin bireyler ve organizasyonlar üzerindeki psikolojik etkilerine ve krizden öğrenilen liderlik derslerine yönelik çalışmaları yansıtır. “Higher education” ve “tourism” gibi alanlar, pandeminin uzun vadeli sektörel etkilerinin analiz edildiği temalar arasında yer almıştır. Bu ağ, pandemi sürecinde akademik ilginin başlangıçtan itibaren krizden toparlanma aşamalarına nasıl kaydığını detaylı bir şekilde göstermektedir.

Yapılan bu analiz sonucunda toplamda 4 küme ortaya çıkmıştır. Elde edilen kümelere ilişkin dağılım Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Yıllara Göre Anahtar Kelime Değişimi

Kümeler	Anahtar Kelimeler	Bağlantılar	Toplam Bağlantı Gücü	Yıl
Küme 1	Çin	5	8	2022
	Coronavirus	6	8	2021
	Covid-19	7	23	2021
	Covid-19 pandemic	7	16	2022
	Kriz İletişimi	6	7	2022
	Kamu Sağlığı	4	11	2021
	Sosyal Medya	6	9	2021
Küme 2	Liderlik	7	15	2021
	Pandemi	6	41	2021
	Dayanıklılık	6	14	2021
Küme 3	Covid -19	11	119	2021
	Kriz	7	18	2021
	Yönetim	4	11	2022
Küme 4	Covid-19 Pandemisi	1	2	2021
	Kriz Yönetimi	13	136	2021

Tablo 9, araştırma kapsamındaki makalelerde yer alan anahtar kelimelerin yıllara ve odak noktalarına göre oluşturdukları dağılımı göstermektedir. Bu kapsamda Tablo 9’da yer alan veriler incelendiğinde anahtar kelimelerin 4 farklı kümede gruplandığı görülmektedir. Küme 1, pandeminin sağlık ve iletişim boyutlarına odaklanmış olup “Çin”, “coronavirus”, “COVID-19 pandemic”, “kriz iletişimi” ve “kamu sağlığı” gibi terimlerle pandeminin ilk dönemlerinde halk

sağlığı ve iletişim stratejilerinin önemine vurgu yapmaktadır. Küme 2, pandeminin liderlik ve dayanıklılık üzerindeki etkilerine odaklanıldığını ve 2021 yılında bu konuların yoğun bir şekilde araştırıldığını göstermektedir. Küme 3; COVID-19'un yönetsel boyutuna odaklanmış, "COVID-19" anahtar kelimesi 119 toplam bağlantı gücüyle merkezi bir konumda yer alırken; "kriz" ve "yönetim" gibi kavramlar pandemi sırasında organizasyonel kriz planlamasının önemini yansıtmıştır. Küme 4'te ise "kriz yönetimi" anahtar kelimesi 136 toplam bağlantı gücüyle pandemi bağlamında en güçlü kavram olarak öne çıkmış ve kriz yönetimi stratejilerinin literatürde önemli bir yer tuttuğunu göstermiştir. Genel olarak Tablo 9, 2021 yılında pandeminin liderlik, dayanıklılık, halk sağlığı ve kriz yönetimi gibi çeşitli boyutlarıyla ele alındığını, 2022 yılında ise "yönetim" ve "kriz iletişimi" gibi spesifik konuların daha fazla incelendiğini ortaya koymaktadır.

4.3. Araştırma Boşlukları ve Geleceğe Yönelik Beklentiler

Yapılan araştırmanın geneli incelendiğinde konu ile ilgili bazı noktalara yeterince değinilmediği tespit edilmiştir. Analiz kapsamındaki çalışmalar incelendiği zaman çalışmaların coğrafi dağılımında belirli bir eğilim gözlenmektedir. Özellikle; ABD ve Çin gibi büyük ekonomilere sahip ülkelerin öncülüğünde yapılan çalışmaların sayısı diğer ülkelere kıyasla daha fazladır. Ancak; bu analizde daha küçük ve gelişmekte olan ülkelerin daha az katkı sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmaların çoğunluğu batı ülkelerine odaklanmıştır. Ancak kriz yönetimi stratejileri ve etkileri kültürel ve coğrafi faktörlere göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle farklı kültürlerin kriz yönetimi stratejilerine ve pandemi süreçlerine nasıl tepki verdiğini anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika gibi bölgelerden gelen çalışmaların katkısı önemlidir. Analizde, teknolojinin kriz yönetimi süreçlerindeki rolüne odaklanan çalışmalara sınırlı bir vurgu yapılmıştır.

Araştırmanın bir diğer analiz konusu olan geleceğe yönelik beklentiler ile ilgili tespit edilen önemli noktalar da şu şekildedir; yapılan analizler, gelecekteki araştırmaların belirli odak noktalarına yoğunlaşması gerektiğini ortaya koymaktadır. Öncelikle pandemi gibi küresel krizlerde uluslararası iş birliğinin ve dayanışmanın önemi vurgulanmaktadır. Bu nedenle; kriz yönetimi stratejilerinin küresel çapta nasıl koordine edilebileceği ve uluslararası iş birliğinin nasıl güçlendirilebileceği konusunda daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Ayrıca; pandemi sürecindeki sosyal ve psikolojik etkilerin derinlemesine incelenmesi gerekmektedir. İzolasyon, belirsizlik ve ekonomik zorluklar gibi faktörlerin bireylerin ruh sağlığına ve toplumsal yapıya olan etkileri üzerine daha fazla araştırma yapılmalıdır.

Bu çalışmalar, pandemi sonrası toplumların ve bireylerin daha iyi desteklenmesine ve kriz durumlarına daha etkili bir şekilde yanıt verilmesine yardımcı olacaktır. Gelecekteki araştırmaların ayrıca, pandemi sonrası kriz yönetimi stratejilerinin nasıl geliştirilebileceği üzerine odaklanması gerekmektedir. Pandemi sürecinden elde edilen deneyimlerin ve başarılı kriz yönetimi uygulamalarının analiz edilerek gelecekteki krizlere daha iyi hazırlanmak için nasıl kullanılabilirliği incelenmelidir. Ayrıca teknolojinin ve dijitalleşmenin kriz yönetimi stratejilerine nasıl entegre edilebileceği üzerine stratejik planlamalar yapılmalıdır. Son olarak; kriz yönetimi ile teknoloji ilişkisine yönelik daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Dijitalleşme ve teknoloji kullanımının kriz yönetimi süreçlerindeki rolü üzerine yapılan çalışmalar; teknolojinin kriz iletişimi, kaynak yönetimi ve kriz durumlarında koordinasyon sağlama gibi alanlardaki etkisini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır. Bu araştırmalar, teknolojinin kriz yönetimi stratejilerine entegrasyonunu optimize etmeye ve gelecekteki benzer krizlere daha etkili bir şekilde yanıt verilmesine yardımcı olacaktır. Tüm bu bulguların, COVID-19 sürecinde kriz yönetimi alanındaki eksikliklerin belirlenmesine ve gelecekteki araştırmaların odaklanması gereken temaların daha açık biçimde ortaya konmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede elde edilen bulguların, benzer küresel krizlerde uygulanabilecek daha etkin kriz yönetimi yaklaşımlarının geliştirilmesine yönelik teorik ve pratik katkılar sunacağı öngörülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, COVID-19 sürecinde kriz yönetimi alanında ortaya çıkan akademik yönelimleri, araştırma yoğunluğunu ve tematik çeşitliliği bibliyometrik açıdan değerlendirmiştir. Scopus veri tabanında 2020–2024 yılları arasında yayımlanan 301 çalışmanın incelenmesi sonucunda, hem performans göstergeleri hem de entelektüel yapıya ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir.

Analizler, COVID-19 döneminde kriz yönetimine yönelik akademik ilginin belirgin biçimde arttığını göstermektedir. Özellikle pandeminin etkilerini ele alan çalışmaların 2023 yılında yüksek bir atıf düzeyine ulaşması, alan yazınında güçlü bir araştırma ivmesi oluştuğuna işaret etmektedir. Anahtar kelime ortak oluşum sonuçları, “kriz yönetimi” ve “COVID-19” kavramlarının araştırmaların odak noktasında yer aldığını; buna ek olarak sağlık iletişimi, liderlik, dayanıklılık, afet yönetimi ve yönetim gibi farklı temaların da giderek çeşitlendiğini ortaya koymuştur. Ortak yazarlık örüntüleri ise pandemi sürecinin küresel niteliği doğrultusunda uluslararası iş birliğinin genişlediğini göstermektedir.

Elde edilen bulgular, COVID-19 pandemisinin kriz yönetimi literatüründe hem içeriksel hem de yönetsel bir yeniden yapılanmayı tetiklediğini ortaya çıkarmıştır. Disiplinlerarası yaklaşımların güçlenmesi, teknolojik araçların karar alma süreçlerine entegrasyonu, risk iletişimi modellerinin yeniden düşünülmesi ve örgütsel dayanıklılık tartışmalarının öne çıkması bu dönüşümün temel göstergelerindendir.

Bu değerlendirmeler, gelecekteki araştırmalar açısından da önemli bir yön çizmiştir. Pandemi sonrası dönemde kriz yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi, uluslararası koordinasyonun güçlendirilmesi, teknolojinin kriz süreçlerindeki rolünün derinleştirilmesi ve toplumların dayanıklılığını artırmaya yönelik politika tasarımlarının oluşturulması gerekmektedir. Çalışmanın sunduğu kapsamlı analiz, benzer küresel krizlerde kullanılabilecek daha etkili yönetim yaklaşımlarının geliştirilmesi için hem teorik hem de uygulamaya dönük sağlam bir zemin oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abbas, J., Wang, D., Su, Z., & Ziapour, A. (2021). The role of social media in the advent of COVID-19 pandemic: crisis management, mental health challenges and implications. *Risk management and healthcare policy*, 14, 1917-1932. doi:10.2147/RMHP.S284313
- Akat, İ. ve Budak, G. (1994), *İşletme Yönetimi*, İstanbul: Beta
- Akgemci, T. (2015), *Stratejik Yönetim*, Ankara:Gazi Kitabevi.
- Akyüz, M. (2020). COVID-19 pandemisi bağlamında sağlık hizmeti sunan örgütlerde kriz yönetimi yaklaşımları: Kıyaslamalar ve bir model önerisi. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 159-178.
- Apuhan, R. (1997). *Doğru Yönetim*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Aydemir, M. ve Demirci M. Kemal, (2005). Son dönemlerde yaşanan krizlerin işletmeler üzerindeki olumlu etkilerinin analizi, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 29 (1).
- Bhatt, Y., Ghuman, K., ve Dhir, A. (2020). Sustainable manufacturing. Bibliometrics and content analysis. *Journal of Cleaner Production*, 260, 1-17. doi:https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.120988
- Budak, F. ve Korkmaz, Ş. (2020). COVID-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 1, 62-79.
- Can, H.(1992). *Organizasyon ve Yönetim*. Ankara: Adım Yayıncılık.
- Can, H. (2005). *Organizasyon ve Yönetim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Chigori, D. T., Chinyamurindi, W., & Rungani, E. C. (2024). Dynamic innovation model for ambidextrous SMEs: Insights from a bibliometrics

- analysis. *South African Journal of Business Management*, 55(1), 1-16.
doi:<https://doi.org/10.4102/sajbm.v55i1.4282>
- Daim, T. U., Rueda, G., Martin, H., & Gerdri, P. (2006). Forecasting emerging technologies: Use of bibliometrics and patent analysis. *Technological forecasting and social change*, 73(8), 981-1012.
- Demirhan, Y. ve Korkutan, M., 2022. Türkiye'nin COVID-19 pandemi kriziyle mücadele performansı üzerine bir inceleme, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 13(2), 639-667.
- Demirtaş, H. (2000). Kriz yönetimi. Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi. 6 (23), 353- 373.
- Kim, S., Parboteeah, K. P., & Cullen, J. B. (2020). The COVID-19 crisis management in the Republic of Korea. *International Case Studies in the Management of Disasters: Natural-Manmade Calamities and Pandemics* (s. 231-249). Emerald Publishing Limited.
- Kurt M, E., Korkutan, M. ve Yetiz P. (2020). COVID-19 sonrası Türkiye'de okul sağlığının geleceği. *Şehir ve Medeniyet Dergisi*, 6 (COVID-19 Özel Sayısı), 579-595.
- Lai, I. K., & Wong, J. W. (2020). Comparing crisis management practices in the hotel industry between initial and pandemic stages of COVID-19. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(10), 3135-3156.
- Le, D., & Phi, G. (2021). Strategic responses of the hotel sector to COVID-19: Toward a refined pandemic crisis management framework. *International Journal of Hospitality Management*, 94, 1-5.
doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102808>

- Leung, X. Y., Sun, J., & Bai, B. (2017). Bibliometrics of social media research: A co-citation and co-word analysis. *International Journal of Hospitality Management*, 66, 35-45.
- Shen, H., Fu, M., Pan, H., Yu, Z., & Chen, Y. (2020). The Impact of the COVID-19 Pandemic on Firm Performance. *Emerging Markets Finance and Trade*, 56(10), 2213-2230.
- Taşkıran, Ş. (2021). Kriz Yönetimine Stratejik Bakış: Türkiye'deki Kurumların Kriz Yönetimi Süreçlerine İlişkin Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul
- Titiz, İ. ve Çarıkçı, I. (2004). Krizlerin İşletmeler Üzerindeki Etkileri ve Küçük İşletme Yöneticilerinin Kriz Dönemine Yönelik Stratejik Düşünce ve Analizleri, *Celal Bayar Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 6(1).
- Tengilimoğlu, D., Işık, O. ve Akbolat, M. (2009). Sağlık işletmeleri yönetimi. Ankara: Nobel yayınları.
- Turan, A. ve Çelikyay, H. H. (2020). Türkiye’de KOVID-19 ile mücadele: Politikalar ve aktörler. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 1-25.
- Tüz, M. V. (2001), Kriz ve işletme yönetimi, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2018). VOSviewer Manual. https://www.vosviewer.com/ocumentation/Manual_VOSviewer_1.6.8.pdf
- WHO, (2020). The role of WHO in public health. 3 Temmuz 2022, <https://www.who.int/about/role/en/>
- Wodak, R. (2021). The Politics of Fear. The Shameless Normalization of Far-right Discourse. London: Sage.
- Yıldız, M. ve Uzun, M.M. (2020). Koronavirüsle mücadelede kriz yönetimi ve kamu politikası yapımı. SETA Yayınları 165. 20.11.2024 tarihinde

<https://www.setav.org/ara/rapor-koronavirusle-mucadelede-kriz-yonetimi-ve-kamu-politikasi-yapimi> adresinden erişildi.

Zhang, Y., Guo, Y., Wang, X., Zhu, D., & Porter, A. L. (2013). A hybrid visualisation model for technology roadmapping: bibliometrics, qualitative methodology and empirical study. *Technology Analysis & Strategic Management*, 25(6), 707-724.